

Inhoud

Ten geleide	9
Woord vooraf	11
Samenvatting	13
1. Algemene inleiding	17
2. Theoretisch kader	25
Visie op onderwijs en vorming	25
Theorieën over hulpbronnen (resources)	29
Een resource-theoretisch perspectief	32
Matteüseffecten in het onderwijs	36
Probleemstelling	38
3. Het Nederlandse onderwijsstelsel	39
Inleiding	39
Algemeen versus beroepsonderwijs	39
Wet op het middelbaar onderwijs en de ambachtsschool	41
De Mammoetwet van 1968	42
Het onderwijsbeleid vanaf 1968	43
Recente vernieuwingen in het vmbo	44
Europese onderwijsystemen	45
Effecten van vroege selectie	46
Invloed van medeleerlingen	47
Slotopmerkingen	49
4. Opzet van het onderzoek	51
Achtergrond, database en steekproef	51
Onderzoeksdesign: embedded case study	52
Methoden en instrumenten van onderzoek	52
Analyse van face-to-face interacties	53
Patronenanalyse	54

‘Critical incident’-methode	55
Het beschrijven van patronen en ‘critical incidents’	55
Een voorbeeld van patroonbeschrijving	56
Slotopmerkingen kwalitatieve analyse	59
5. Resultaten: Kwantitatieve gegevens	61
De beginsituatie van het onderzoek	61
De toetsen	61
De toetsgegevens	62
Representativiteit van de gegevens	62
Vergelijkingen tussen de leerlingen	63
Toekomstperspectieven, verwachtingen en vragen	64
6. Resultaten: gevalsbeschrijvingen	65
Nathalie: sociaal en intelligent, gymnasium en universiteit	65
Mohammed: zwijgzaam en onzeker, vmbo, voortijdig schoolverlater, ziek	69
Sylvia: verlegen, doorzetter, vmbo en mbo, dierenartsassistente	73
Tarik: sociaal en druk, havo en hbo	78
Yasmina: spontaan en openhartig, doubleren op havo, mbo (swp), avondopleiding havo	83
7. Patronen en kritische incidenten in de interviews	91
Patronen	91
‘Die meester deed echt moeite voor me’	91
‘De leerkracht moet naar het totaalplaatje kijken’	93
‘Dat ze goede vrienden uitkiezen’	96
‘Ik wist niet dat mijn toekomst ervan afhing’	98
‘Mijn ouders komen voor mij op’	100
‘Een ongeluk komt nooit alleen’	101
‘Ik zou precies net als hem willen zijn’	103
‘Wij deden allemaal niks’	105
‘Gewoon in de buurt’	107
Kritische incidenten	109
‘Geen Cito-toets voor iedereen’	109
‘Ik ben me gaan verdiepen in het geloof. Het geeft altijd hulp’	112
‘Je komt toch in aanmerking voor de gymnasiumafdeling’	115
8. Conclusies en discussie	119
Inleiding	119
Conclusies	120
Discussie	125
Reflecties vanuit een resource-theoretisch perspectief	125
Reflecties over de relatieve invloed van de resources	129
Reflecties over de rol van het schoolstelsel	130
Reflecties over Matteüseffecten in het onderwijs	132

Reflecties over toeval in de schoolloopbaan	134
To teach is to touch a life forever	135
9. Summary	137
10. Literatuur	141
11. Over de auteurs	147
12. Bijlage: interviewleidraad	149
13. Register	155